

Waar is de werkelijke nood dat de kerk niet meer samenkomt?

VRAAG NAAR GOD IN CRISIS AFWEZIG IN SAMENLEVING EN KERK

De coronacrisis onthult een diepe verlegenheid om in het publieke leven God aan de orde te stellen. Maar ook de kerk lijkt sprakeloos te zijn geworden. Hoe komt het dat, uitzonderingen daargelaten, er weinig nood geproefd is vanwege het feit, dat we 's zondags niet meer samen konden komen? Welke indruk wekten we naar de overheid, wanneer we ons zo snel en zo makkelijk bij het overstappen op online diensten neerlegden?

De coronacrisis was nog maar nauwelijks uitgebroken of de meeste predikanten en theologen deden hun uiterste best om duidelijk te maken, dat ze zeker niet dachten dat hier van een oordeel van God sprake was. In verschillende interviews viel me op, dat collega's zich op een uitgesproken of meer subtiele manier van de gedachte van corona als een oordeel distantiëerden.

Dat geldt in ieder geval van collega's in de Protestantse Kerk in

Nederland. Toch zeiden ze ook niet dat God helemaal niets met de crisis te maken had. Als je verder luisterde kon je concluderen, dat God er wel mee te maken had, maar dan als Degene, Die bij ons is om ons te helpen, te steunen, te troosten. In de talloze meditatie en overwegingen, die ik daarna langs zag komen was dit steeds de hoofdlijn. Ik heb me daarover verbaasd.

Ik begrijp heel goed, dat zeker in de eerste tijd, toen er veel doden te

betreuren waren en de zorgmedewerkers onder zware druk stonden, woorden van troost en bemoediging vanuit de Schrift werden aangereikt. Het is voluit bijbels om te zeggen, dat God krachtig is bevonden een hulp in benauwdheden (Ps. 46:2). Ik heb het ook zelf als zeer bemoedigend ervaren, dat artsen en verpleegkundigen van tijd tot tijd openlijk in de media getuigden van de kracht, die ze putten uit hun geloof. Wat een zegen herhaalde malen te mogen luisteren naar de Armeense arts Gor Khatchikyan, die steeds op zo'n positieve manier als christen naar voren trad o.a. in zijn vlogs in het programma #Frontberichten.

Grote verlegenheid

Toch is hiermee niet alles gezegd en zouden van de kerk nog meer en andere woorden verwacht mogen worden. De coronacrisis heeft aan het licht gebracht wat al veel langer het geval was: rondom het handelen van God in natuur en geschiedenis

heerst onder christenen in de westerse wereld grote verlegenheid, om niet te zeggen sprakeloosheid.

Het is hier nu niet de plaats om in te gaan op de oorzaken hiervan. Ik volsta met de constatering en dan voeg ik eraan toe, dat ik dit zeer zorgelijk vind. We zijn veel meer seculier gaan denken en voelen dan we zelf vaak beseffen. Met seculier

bedoel ik dan: het hele leven speelt zich af alsof er geen God is. Dat is duidelijk wanneer we de persconferenties volgen van de regering en een scala aan deskundigen voorbij zien komen, die allemaal hun licht werpen op de crisis. God is in al deze briefings en al deze analyses volstrekt afwezig. Daar zijn we intussen ook al helemaal aan gewend.

Zou ik dan willen, dat Rutte en De Jonge het voortdurend over God hadden bij het afkondigen van maatregelen? Niet te pas en te onpas, want wetenschap, logistiek en bestuur hebben allemaal een eigen betekenis. Maar als we er op de een of andere manier nog aan hechten dat de jaarlijkse troonrede afgesloten wordt met een verwijzing naar de zegen van God, hoe kunnen we het dan volstrekt normaal vinden, dat in zo'n heftige crisis als deze de naam van God niet één keer, op welke manier dan ook van regeringswijze wordt benoemd? Bewijst dit niet, dat de laatste zin van de troonrede ook al lang een holle frase is?

Sprakeloze kerk

Des te pijnlijker wordt het dan echter wanneer de kerk niet te midden van het volk iets van haar overtuiging in deze deelt. Ik kan het niet helpen dat ik dan toch in eerste instantie kijk naar de Protestantse Kerk in Nederland. Die kerk kent een lange traditie (zeker als we denken aan de voorloper: de Nederlandse Hervormde Kerk) van openbaar stelling nemen in het publieke debat en in het publieke domein. Op het gevaar af van vereenzelving met bepaalde politieke standpunten nam deze kerk in de recente geschiedenis nog stelling in de vragen rond de vluchtelingencrisis en de klimaatcrisis. Toen werd de naam van God ook openlijk beleden: de aarde is Zijn eigendom en daarom moeten wij de aarde niet uitbuiten, God heeft de vreemdelingen lief, daarom verdienen ze onze bescherming.

Vanuit de seculiere wereld heb ik hier weinig kritiek op gehoord.

De Armeense arts Gor Khatchikyan

Blijkbaar verwacht men van de kerk wat betreft deze onderwerpen een dergelijk geluid. Maar stel nu eens dat de kerk tijdens de coronacrisis gezegd had: God stuurt ons door middel van deze pandemie een ernstige wake-up call, Gods oordeel komt over de roekeloze manier waarop wij met mens en dier omgaan, God zet alle lichten op rood wanneer wij doorhollen op de heilloze weg van meer, meer, meer. God roept ons door middel van deze ernstige pandemie tot omkeer.

Wij negeren Hem al zo lang en denken dat dat normaal is. Maar Iemand negeren, Die de eeuwige Bron is van alle leven, licht en liefde, van alle kennis en wetenschap, is het allerergste en domste wat je als mens kunt doen. Je verwaarloost permanent de oergrond van je bestaan en dat kan niet anders dan fataal zijn. Op een gegeven moment zul je dan door alle bodems zakken.

Storm van protest

Stel nu eens.... Ik denk, dat we ons dit helemaal niet voor kunnen stellen. Alleen in de uiterst rechtse vleugel van het gereformeerd protestantisme wordt gesproken over "laaghangende oordelen". Maar dat gebeurt dan vaak in een jargon, waarmee niet de breedte van de samenleving wordt bereikt en er wordt steeds een zelfde selectie van zonden gemaakt, die het getuigenis ook niet sterker maakt.

Maar stel nu eens dat de mainstream kerken in ons land de moed zouden hebben God en de coronacrisis met elkaar in verband te brengen, waarbij ze het centrale punt van de nood van onze westerse wereld aan zouden wijzen: wij allen

Je verwaarloost permanent de oergrond van je bestaan en dat kan niet anders dan fataal zijn.

leven alsof we eigenaren van de wereld zijn en de oerbron van ons bestaan negeren we, ontkennen we of zwijgen we dood. Wat zou er dan gebeuren?

Ik waag me aan de volgende voorspelling: Er zou een grote hoeveelheid bagger vanuit de seculiere samenleving over de kerk worden uitgesproken. Maar er zou ook vanuit de mainstreamkerken zelf een storm van protest ontstaan. Die storm van protest zou dan weer een enorme verzwakking van het zojuist uitgesproken getuigenis in de samenleving betekenen. Dus op voorhand kun je bijna zeggen: mission impossible.

Van nood een deugd

Geloven wij zelf nog in God? Dat is de grote vraag, waar mainstream christenen in ons land en daarbuiten vandaag voor staan. Wij zijn zelf zo seculier geworden en we hebben ons zozeer neergelegd bij een plurale samenleving, waarin ieder op eigen wijze de zinvraag mag beantwoorden, dat we ons wel af mogen vragen wat ons geloof in God nu feitelijk nog inhoudt.

Uit het feit, dat de geloofsafval steeds doorgaat, de kerken steeds verder krimpen in ledental blijkt wel, dat het geloof in God voortdurend aan erosie onderhevig is.

Hoe lang kan het al het geval zijn, dat je zelf nog denkt dat je in God gelooft, maar feitelijk speelt Hij al nauwelijks meer een rol in je leven?

En als ik behoor tot degenen, voor wie God wel een belangrijke rol speelt in het leven, hoe zit dat dan in elkaar? Is Hij vooral steun en toeverlaat, troost in noden? Is Hij vooral Jezus, door Wie ik mag weten, dat God van me houdt? Is mijn geloof nog iets meer dan: er is Iemand, Die onvoorwaardelijk van je houdt? Heeft God echt met de hele wereld en het hele leven te maken of is Hij gereduceerd tot vooral trooster in het privé domein?

Deze vraag van mij wordt versterkt door het feit, dat ik in het afgelopen jaar zo heel weinig nood geproefd heb vanwege het feit, dat we 's zondags niet meer samen konden komen. Heel snel werd van de nood een deugd gemaakt en werden de zegeningen van het digitale tijdperk geroemd. Hier spreek ik dan niet over de afzonderlijke kerkangers, want onder hen ben ik af en toe echt wel diep verdriet tegengekomen, omdat men niet meer op kon gaan naar Gods huis.

Maar ook hier spreek ik over de officiële kerkelijke instanties en de signalen die ze afgaven naar de samenleving. Af en toe kreeg ik de indruk, dat Rutte nog niet uitgesproken was of de beleidmakers

Rosanne Hertzberger

hadden de adviezen aan de kerk al weer strenger uitgevoerd dan nodig was. Het gaat mij er niet om, dat bepaalde maatregelen niet noodzakelijk waren. Ik pleit ook niet voor burgerlijke ongehoorzaamheid in deze. Maar welke indruk wekten we, wanneer we ons zo snel en zo makkelijk bij het overstappen op online diensten neerlegden?

De burgemeester van een middelgrote stad, zelf gelovig en kerkelijk betrokken, sprak naar mij toe zijn verbazing erover uit, dat hij na een paar maanden werkelijk iedere gedupeerde aan zijn loket gehad had om te pleiten voor uitzonderingen en versoepelingen. Allemaal vanwege de nood die men ervoer, financieel, sociaal, psychisch. Hoe zou het nu toch komen, zei hij, dat nog niet één keer iemand van de kerk op zo'n manier bij mij langs geweest is?

Voor mij hangt deze kwestie nauw samen met de voorgaande, die ik signaleerde. Wanneer de naam levende God met steeds kleinere letters geschreven wordt, Hij een soort privé-god in vreugde en verdriet is geworden, vervaagt ook steeds meer de heiligheid van de plaats waar Hij woont.

“Staphorst jaloers makend”

Iemand die heel goed doorhad wat hier speelt was de ‘buitenstaander’ Rosanne Hertzberger, die in NRC Next (9-10-2020) een column schreef onder de titel “Staphorst is jaloers makend”. Aanleiding was de grote commotie die ontstond over de kerk in Staphorst, die 600 mensen toeliet in het gebouw. Rosanne schrijft dan: “Ergens was het jaloersmakend dat er iets zo belangrijk in hun leven was, iets heiligs, iets wat boven alles ging, waarvoor het noodzakelijk was om ook in coronatijden ergens lijfelijk op te komen dagen.” Ze citeert ook ds. Arie Huijser uit Sliedrecht, die in zijn preek zei: “Met inachtneming van de regels(...) kunnen wij

naar de wereld nog laten zien dat Gods inzettingen ons boven alles gaan.”

Het is uit allerlei reacties intussen wel duidelijk geworden, dat de wereld dan ook heel anders kan reageren dan Rosanne Hertzberger. Maar daar zou de kerk zich nu helemaal niets van aan moeten trekken. Die smaad zou ze moedig moeten durven dragen.

Dr. W. Dekker is emerituspredikant in de Protestantse Kerk Nederland en auteur van o.a. *Marginaal en missionair. Kleine theologie voor een krimpende kerk.*

Advertenties

GEEF JIJ ONS EEN TOEKOMST?

Met € 20,- per maand helpt u één van de bewoners in een christelijk tehuis bij Bethlehem.

WWW.JEMIMA.NL/financiele-adoptie